

אזור נגילה

מסלולים לאנשים עם מוגבלויות

מקרא נגישות

אזור נגיש ללקויי ראייה/עיוורים

אזור נגיש לכיסא גלגלים

אזור נגיש לבעלי מוגבלות בהליכה

אזור נגיש לעגלת תינוק

אזור נגיש ללקויי שמיעה

צילום שער:
shutterstock / ASAP

מו"ל: **חוטו**
המשורר

כתובת: יצחק שדה 32, תל אביב 67212
טלפון: 03-5652100

סמנכ"ל מערכת ופריקטים: איילת מעברי

עורכת: יעל ירדני

מחבר מסלולים: אלי מאירי

מפיקה: מיטל סעד

מעצב גרפי: יונתן סימנסקי

מנהלת פרויקטים מיוחדים: יעל גל זדה, טל: 050-8993070

בהפקת: **לכמ**

צפון

3 חמת גדר

סיור במתחם המרחצאות, הספא והנופש שבדרום רמת הגולן

4 הגליל המערבי

ביקור בגן לאומי פארק אכזיב, באנדרטת יד ל"ד ובמערות הקשת

6 ראש הנקרה

על שמורת הטבע המרהיבה שבגבול ישראל-לבנון

מרכז

8 רחובות

ביקור במכון ויצמן למדע

10 גן לאומי אפולוניה

סיור בשרידיה של העיר הצלבנית העתיקה

אזור ירושלים

12 בית גוברין

מסלול העובר דרך מערות המסתור של בר כוכבא ואנשי

14 גן לאומי עין חמד

סיור במעיינות, בבריכות האבן הטבעיות ובגנים

דרום

16 שער הנגב והנגב המערבי

טיול בקיבוץ מגן, בקיבוץ צאלים, במצפה גבולות ובאנדרטת החץ השחור

18 באר שבע

מסלול העובר דרך מרכז ג'ו אלון, מוזיאון גן התעשייה, המרכז למורשת יהדות קוצ'ין ומוזיאון חיל האוויר בחצרים

על מחבר
המסלולים

אלי מאירי, מדריך טיולים בעל ניסיון רב במתן שירותי נופש ובטיולי נכים בארץ ובעולם.

מייסד "ישראל לכל" - תיירות לאנשים עם צרכים מיוחדים.
israel4all.com

פרטים נוספים על אודות נגישות לאתרי תיירות תוכלו למצוא באתרי האינטרנט הבאים:

נגיש לכל www.access-unlimited.co.il/AU/AUwelcome_he.aspx

נגישות ישראל www.aisrael.org

צילום: יח"צ משרד התיירות

ספא מיהטבע

לחמת גדר היסטוריה ארוכה עוד מימי השלטון הרומאי בארץ. מאז ועד היום מהווה האתר אטרקציה תיירותית, ולא רק בגלל התנינים. אלפים פוקדים את המקום באמונה כי למי המעיינות כוחות ריפוי לגוף ולנפש

רמת קושי: טיול המתאים לכל המשפחה.
נגישות לבעלי מוגבלויות: המסלול מתאים ליושבים בכיסאות גלגלים, לבעלי קשיים בהליכה, ללקויי ראייה וללקויי שמיעה.
משך הטיול: כשמונה שעות.
ציוד נדרש: חובה לקחת כובע ומים במידה מספקת.
העונה המתאימה לטיול: חורף, אביב וסתיו.

המרכז, שם המים בטמפרטורה של 30-40 מעלות צלזיוס במשך כל השנה. זמן השהייה במים מוגבל.

נגישות

השבילים בחמת גדר מותאמים לתנועת היר-שבים בכיסאות גלגלים. באתר יש שירותים, מקלחות ותאי הלבשה המותאמים לכיסאות גלגלים. בחמת גדר יש רכבת פנימית המסיעה את מי שיש לו קשיים בהליכה מהשער הראשי עד לבריכה המרכזית. הרכבת אינה מתאימה להסעת מי שנעזרים בכיסאות גלגלים.

על עמק הירדן מנקודת התצפית ליד קיבוץ אלומות. נוכל לראות מכאן את דרום הכנרת, היישובים הצפוניים של עמק הירדן, שפך הירדן מהכנרת והרי רמת הגולן והגלעד. נמשיך לאורך שפת הכנרת, כביש 90, נתחבר לכביש 92 ולאחר 2 ק"מ לכביש 98, עד שנגיע לקו הגבול שבין ישראל לירדן. ניסע לאורך גדר המערכת ולאורך הגבול הטבעי - נהר הירמוק, אשר מימיו מהווים חלק מהמים המזינים את נהר הירדן. נמשיך לנסוע וניכנס לחמת גדר.

בעקבות התנינים

התחנה הראשונה שלנו באתר חמת גדר היא חוות התנינים. במקום תנינים מסוגים שונים ומאזורים שונים בעולם, והאטרקציה - תנינים שזה עתה בקעו מן הביצים. אם נהיה במקום בשעת ההאכלה נוכל לראות את החיות האי-מתניות הללו טורפות את המזון הניתן להן. בהמשך נעבור ליד אתר העתיקות ונשמע הסברים על המרחצאות העתיקות בעלות המבנה השונה המסגיר את התקופות שבהן נבנו. באישור מיוחד אפשר להיכנס ולסייר בין העתיקות, אך הדרך אינה מותאמת ליושבים בכיסאות גלגלים או לבעלי קשיים בהליכה. לאחר הסיור בעתיקות נגיע אל אתר הרחצה

חמת גדר (בערבית "אל-חמה"), מתחם המרחצאות, הספא והנופש, ממוקם בדרום רמת הגולן, באפיקו של נהר הירמוק. את השם "חמת" קיבל האתר בשל נביעת המעיינות החמים במקום, ואת השם "גדר" בשל הקרבה לעיר ההלניסטית גדר, אחת מערי הדקפוליס. בתחומיה של חמת גדר נובעים חמישה מעיינות בטמפרטורה שונה ובהרכב מינרלים שונה, בהתאם לעומק שממנו נובעים המים. לאתר היסטוריה ארוכה במיוחד, והמרחצאות שבו היו בשימוש עוד בתקופות קדומות, הודות לסגולותיהן בריפוי מחלות עור. באתר אף נמצאים שרידי בית כנסת עתיק שנבנה במאה הרביעית לספירה. מי המעיינות מצוינים במקורות שונים: רומיים, יווניים, נוצריים ותלמודיים.

איך מגיעים

נצא ממרכז הארץ בנסיעה צפונה דרך כביש החוף (כביש 2) עד מחלף קיסריה. נמשיך דרך ואדי ערה (כביש 65) בין הכפרים הערביים הגדולים: כפר קרע, ערה וערערה, העיר אום אל פאחם וצומת מגידו, ומכאן נמשיך בכביש הסרגל עד העיר עפולה. לאחר שנחלוף על פני עפולה, בכפר תבור, נפנה לכביש 767 לכיוון המושבה כנרת. נעצור לתצפית מרהיבה

פנינת נוף ים תיכונית

חובבי היסטוריה וארכיאולוגיה יוכלו ליהנות משפע של ממצאים ועתיקות
מלפני הספירה המלווים את המסלול, ומשפחות ימצאו בו אטרקציות
לבילוי קיצי מרענן בכמה מהאתרים היפים של הגליל המערבי

גלגלים. קיים מבנה שירותים נוסף לגב-
רים ולנשים בתוך מבנה המצודה. הגישה
לשירותים אלה במדרגות בלבד, ואין בהם
שירותים נגישים לנכים.

אנדרטת יד לי"ד

האנדרטה נמצאת בצד המזרחי של כביש 4
א' מול פארק אכזיב, ומציינת פרק חשוב
בגבורת אנשי היישוב היהודי בארץ ישראל
בתקופת המנדט הבריטי. ב"ליל הגשרים"
בלילה שבין 16 ל-17 ליוני 1946, בזמן
שבו תכננו בפלמ"ח לפוצץ גשרים ולנתק
את ארץ ישראל ממדינות ערב ולחסום
גישה של כוחות ערבים וכוחות בריטים,
היו במקום שני גשרים על נחל כזיב: גשר
הכביש וגשר הרכבת. הכוח התגלה לפני
שהגיע ליעדו, ובעת פיצוץ הגשר נהרגו 14
לוחמים ובהם מפקד הכוח, יחיעם וייץ.
לזכר לוחמים אלה נבנתה האנדרטה.
מרחבת החניה אל האתר קיים שביל סלול.
אין במקום שירותים.

מערת הקשת

האתר הנו פינת חמד שטופחה והותאמה
גם למטיילים בעלי מגבלות שונות. נמ-

נגישות

רחבת הכניסה כוללת קופה ודלפק גבוה למדי
שאינו מותאם לשירות לקוח בכיסא גלגלים.
בכניסה הראשית לגן יש כמה מדרגות, אך
יש גם כניסה חליפית המתאימה ליושבים
בכיסאות גלגלים. בתיאום מראש אפשר אף
להיכנס עם הרכב למתחם הפארק (יש שתי
כניסות לרכב).

בכל הפארק שבילים סלולים, חלקם תלוי-
לים. שולחנות הפיקניק על הדשא, חלקם
מצויים קרוב לדרכים הסלולות וחלקם
בלב רחבת הדשא. התנועה בכיסא גלגלים
על הדשא קשה. קיימת דרך סלולה מב-
טון מחוספס מלב הפארק עד שפת הים.
הדרך תלולה מאוד ומהווה קושי לאדם
בכיסא גלגלים - אף עם מלווה. עם זאת,
אפשר בתיאום מראש להיכנס עם רכב גם
לדרך זו.

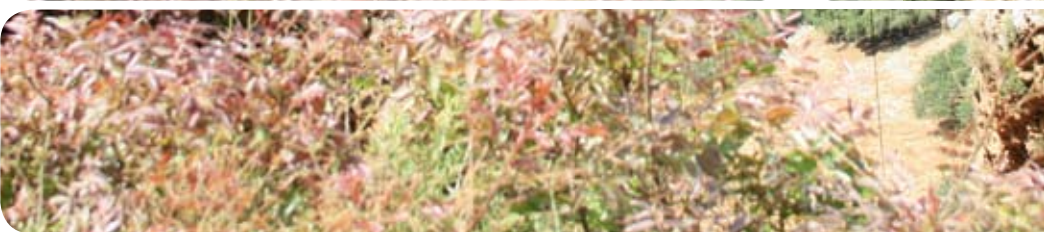
בפארק שני מבני שירותים. במבנה שליד
המסגד שני חדרי שירותים המותאמים
ליושבים בכיסאות גלגלים. החדרים מרווי-
חים וקיים מספיק מקום מימין לאסלה וכן
מאחזי יד. במעבר מהדרך הפנימית בלב
הפארק למבנה השירותים קיימת מדר-
גה בגובה 10 ס"מ, ללא הנמכה לכיסאות

הגליל המערבי, המשופע באתרי תיירות ונו-
פש, נמצא בצפון הארץ, סמוך למישור החוף,
צפונית לעכו ולנהריה. נצא ממרכז הארץ
צפונה בכביש מס' 2, ונעבור את חיפה, את
עכו ואת נהריה. האתרים בטיול נמצאים
מצפון לנהריה. נתחיל את מסלולנו בגן הלי-
אומי - פארק אכזיב, נמשיך לאנדרטת יד
לי"ד, ונסיים את היום במערת הקשת.

הגן הלאומי - פארק אכזיב

הפארק ממוקם כ-5 ק"מ צפונית לנהריה,
ממערב לכביש 4 א'. שטח הגן כ-450 דונם,
ונוכל לראות בו עתיקות של מבצר צלב-
ני ושל הכפר הערבי הנוש, אכזיב. נוסף
על כך, בפארק קיים שטח רחב ידיים ובו
מדשאות, מתקני משחקים לילדים וחוף
רחצה הכולל בריכה רדודה, בריכה עמוקה
ומתקני חוף.

למקום היסטוריה ארוכה. נמצאו בו שרידים
ארכיאולוגיים מהמאה ה-18 לפני הספירה
וממצאים מתקופת הכנענים, מימי יהושע בן
נון והשופטים, והיישוב שהיה במקום אף מו-
זכר בתנ"ך (שופטים א', 31). בשטח נמצאו
גם ממצאים מימי שלטון הפיניקים, שבעבר
כבשו את המקום והשתמשו בנמל שבו.

צילום: ASAP / shutterstock

בהליכה. השביל מסתיים בנקודת נוף ייחור דית מאוד שבה נוכל לראות את הקשת הגדולה של מערת הקשת ודרכה את הנוף הנשקף למרגלות המצוק. זו ללא ספק נקודת תצפית מהיפות ביותר בארץ, ובימים של ראות טובה נוכל לראות את רוב הגליל המערבי ומפרץ חיפה מראש הנקרה בצפון ועד חיפה בדרום. עם החזרה למגרש החניה ולאחר שעות מספר של טיול מהנה יסתיים גם סיפורו של המסלול הזה.

נגישות

במגרש החניה מסומנים כמה מקומות חניה לנכים. בחניון שולחנות פיקניק המותאמים גם ליושבים בכיסאות גלגלים. בחניון מבנה שירותים, ואחד התאים מותאם ליושבים בכיסאות גלגלים. הדלת רחבה וקיים מרווח מספק מצד ימין של האסלה. אין מאחזי יד.

שיך בנסיעה מאכזיב צפונה, לכיוון ראש הנקרה, ונגיע לצומת בצת. כאן יש לפנות מזרחה לכביש 899, לעבור את שלומי וצור מת חניתה ולפנות בכביש העולה לקיבוץ אדמית ולכפר הבדואי ערב אל ערמשה. הדרך עולה ומפותלת מאוד, וחושפת אור תנו לננוף מצוקי נהדר ולמרחב של חוף אכזיב, ראש הנקרה. כ-500 מטר לפני קיבוץ אדמית יש לפנות ימינה לכיוון מערת הקשת. ניסע בדרך מסודרת עד מגרש החניה השני.

למרגלות המצוק

נלך בשביל סלול אשר בתחילתו ציון של אבן מחוספסת שתאפשר לעוורים ולבעלי לקויות ראייה לחוש את תחילתו. השביל יורד בעקלתון, בתוך נוף מרהיב, לכיוון מערת הקשת. שולי השביל מוגבהים, ויש מאחזי יד בחלקו. כמו כן, יש מקומות מנוחה וספסלים לאנשים בעלי מגבלות

רמת קושי: טיול המתאים

לכל המשפחה.

נגישות לבעלי מוגבלויות:

המסלול מתאים ליושבים בכיסאות גלגלים, לבעלי קשיי הליכה, ללקויי ראייה וללקויי שמיעה.

משך הטיול: כשמונה שעות.

ציוד נדרש: כובע ומים.

במידה מספקת.

העונה המתאימה לטיול: חורף,

אביב וסתיו.

ציור מדהים של הטבע

הנוף היפהפה של הים המקציף בין הסלעים והמיית היונים
העפות יוצרים מחזה מרהיב שרק בשבילו שווה לטפס את כל
הדרך לראש הנקרה

(מתוכננת גישה נוחה יותר לרכבל, אך היא עדיין לא הגיעה לשלב הביצוע). לקרוניות הרכבל דלת עם מפתח רחב, ויכולים להיכנס בה שלושה עד חמישה כיסאות גלגלים בכל נסיעה. נסיעת הרכבל, למרחק של 102 מטר, נמשכת כמה דקות. במקום שתי קרוניות, אחת בכל כיוון.

ללא כיסאות גלגלים מכילה כל קרונית כ-15 אנשים. הנוף הנפרס מן הקרונית יפהפה - הים, המצוק הלבן ורחבת הכניסה לנקרות.

לייה. צבעו המיוחד של הים, המפרצים, מטעי הבנונות הגולשים אל המים, בתי היישובים באזור וההר הלבן שבגבנו הם ציור מדהים שצייר הטבע. על ההר שמעלנו נראה עמדות תצפית של צה"ל הצופות לעבר לבנון.

הרכבל

הגישה לרכבל היורד אל הנקרות, מרחבת החניה, תלולה מאוד, דבר שיצריך עזרה רבה של מלווי היושבים בכיסאות גלגלים

כבר בדרך לראש הנקרה נתחיל לספוג את הנוף והאווירה המיוחדת של הגליל המערבי. לאחר שנעבור את העיר נהריה צפונה נוכל לראות שהנוף משתנה, האנושי והפיזי כאחד, ונפגוש פחות כלי רכב.

ניסע לאורך קו החוף המפורץ של הגליל המערבי, נעבור את פארק אכזיב (ששווה טיול בפני עצמו, ואפשר לטייל אליו בשילוב עם טיול זה) הנמצא ממערב לנו ואת אנדרטת יד ל"ד ממזרח. אנדרטה זאת היא ציון לנפילתם של 14 לוחמים שירצו לפוצץ את הגשרים שבין ישראל לשכנותיה לקראת סיום המנדט הבריטי בארץ.

נמשיך בדרך ונעלה בעלייה התלולה אל ההר הלבן, ראש הנקרה, או בשמו הערבי הקדום ראס א-נקורה. הכניסה לאתר ראש הנקרה היא תחנת גבול בין ישראל ללבנון עוד מימי המנדט הבריטי. הבריטים בנו במקום נקודת תצפית, מעבר גבול ומחס. במורד הרכס, על שפת הים, חצבו הבריטים מנהרה למעבר רכבת מחיפה לביירות, המשמשת כיום את אתר ראש הנקרה.

תצפית מרהיבה

כדאי להתחיל את הטיול מרחבת הכניסה המרכזית. התצפית המרהיבה מרחבת הכניסה על מפרץ חיפה והגליל המערבי שווה את הע-

רמת קושי: המסלול מתאים למשפחות ולקבוצות. מומלץ לטייל עם מדריך.

גישות לבעלי מוגבלויות:

הטיול מתאים ללקויי ראייה ולעיוורים, ליושבים בכיסאות גלגלים, למוגבלי הליכה ולבעלי מוגבלות בשמיעה.

משך הטיול: שלוש-ארבע שעות.

ציוד נדרש: כובע ומים.

העונה המתאימה לטיול:

כל השנה, מלבד בימים של מזג אוויר סוער מאוד.

הנקרות

הכניסה לנקרות תלולה ובדרך כמה מדרגות. הגישה ליושבים בכיסאות גלגלים קשה ומסוכנת. לקויי ראייה יוכלו ללכת בשביל בזהירות רבה ובעזרת מלווים. במהלך הדרך כדאי לשים לב לרעש המים ולנתוזים של מי הים.

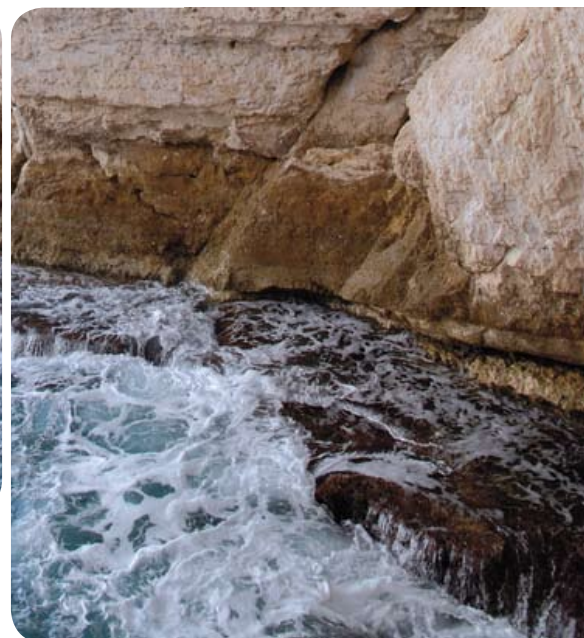
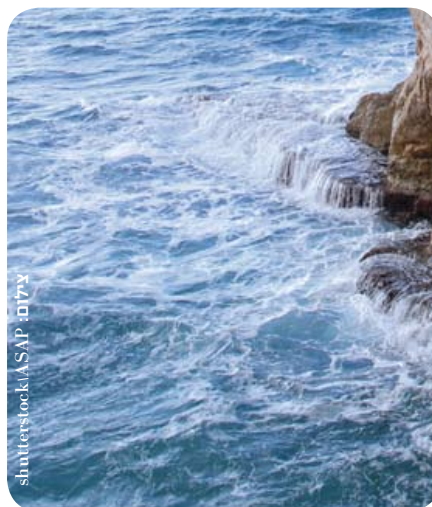
לאורך המנהרה שבין הנקרות שביל סלול ותלול, אשר קטוע במדרגות בכמה מקומות, עם מאחזי יד לאורך כל הדרך. השביל מוביל לנקודות תצפית ייחודיות שבהן חודרים מי הים אל הנקרות.

קולות המים והמייית היונים העפות בתוך הנקרות יוצרים המולה לא קטנה. המים מתנפצים אל הסלע, מתיזים על השביל, ולפעמים כאשר הים סוער, מציפים אותו.

גישות כללית באתר

במגרש החניה יש חניות מסומנות לנכים. שפת המדרכה מונמכת. כמו כן באתר שני מבני שירותים המותאמים גם לנכים. מבנה השירותים הראשון ממוקם ברחבת החניה המרכזית, בכניסה לאתר, מצד ימין.

במבנה יש תא שירותים אחד נגיש ליושבים בכיסאות גלגלים, אך ללא מאחזי יד. מבנה השירותים השני הוא ברחבת הכניסה לנקרות. שם יש שני תאי שירותים המותאמים ליושבים בכיסאות גלגלים, יש מאחזי יד ומרווח מספק לכיסא גלגלים מימין לאסלה.

רחבת הכניסה

עם היציאה מהקרונות מגיעים לרחבת הכניסה לנקרות. כאן, בתוך מנהרת הרכבת הישנה, מוקרן מיצג אורקולי המכניס אותנו לאווירת המקום. באולם המיצג ספסלי עץ לכ-50 איש ויש בו מקום לשבעה עד עשרה כיסאות גלגלים. המיצג מוקרן בשפות שונות. הסרט הוא אינטראקטיבי והצפייה מומלצת גם ללקויי ראייה ולעיוורים.

קיימת כניסה אלטרנטיבית לרחבת הכניסה לנקרות ולמיצג (לא לנקרות עצמן). הכניסה לדרך זו היא ליד בית ההארכה של ראש הנקרה, על הכביש המוביל לאתר, והיא מגיעה עד מנהרת הרכבת. הדרך מסומנת בשלט "כניסת נכים לאתר ראש הנקרה". כאשר מגיעים למנהרת הרכבת יש ללחוץ על לחצן פעמון המחובר לכניסה הראשית כדי לפתוח את השער. כדאי לתאם את הכניסה מראש עם הנהלת האתר.

ברחבת הכניסה לנקרות נערכים לעתים אירועים שונים ואז מומלץ להיכנס מכיוון מנהרת הרכבת.

בחזית המדע

אם יש בכם סקרנות ורצון לדעת על העולם המופלא שבו אנו חיים, מכון ויצמן הוא מקום טוב לבקר בו. האתר מציע שפע של פעילויות הממחישות עקרונות מדעיים וטכנולוגיים שונים, באווירה נעימה ותחת כיפת השמים

לכיוון מזרח. קיים שביל סלול ונוח לכל אורך הדרך, ספסלים למנוחה, ונוף יפה של צמחייה ופסלים. לפני ההגעה לבניין יש כיכר שמאחוריה אתר זיכרון לנספים בשואה. פסל בצורת גווילי תורה ענקיים, מעשה ידי הפסל דני קרוון, נמצא במרכז האתר. אתר ההנצחה והפסל נמצאים במעלה מדרגות בפתח הגן של בית חיים ויצמן. אין דרך להגיע לאתר ההנצחה בכיסאות גלגלים.

לבית חיים ויצמן אפשר להגיע ברגל, בכיסא גלגלים או ברכב. בכניסה הראשית לבית כמה מדרגות, אך אפשר גם להיכנס מכניסה חלופית, המתאימה ליושבים בכיסאות גלגלים.

בבית מוקרן סרט בשפות שונות על חייו ופועלו של חיים ויצמן, ואפשר לקבל הדרכה במקום על המוצגים השונים, אופיו של ויצמן וחייו. קיים גרם מדרגות העולה לקומה השנייה, אך ליושבים בכיסאות גלגלים אין אפשרות לעלות דרכן. בחצר הבית אפשר לראות את מכונית הקדילק של הנשיא ז'ל וכן את רחבת המסדרים. כמו כן, אפשר לבקר באחוזה הקבר שלו ושל אשתו ורה, הסמוכה לבית.

מרכז המבקרים

מרכז המבקרים המרשים של מכון ויצמן שוכן בבניין במעלה הדרך מהשער הראשי לכיוון בית חיים ויצמן. הדרך מהשער הראשי למרכז נעימה, ולאורכה פסלים ויצירות אמנות המתאימים לאופי המקום. שביל סלול הראוי לתנועת היושבים בכיסאות גלגלים נמשך לכל אורך הדרך.

ההסברים הניתנים במקום, וכן הסרט המוקרן למבקרים, בשפות השונות, מכניסים אותנו לתוך הקונטקסט שבתוכו פועל מכון המחקר - חזון ומציאות. במרכז המבקרים אפשר לקבל מידע על הסידורים השונים המתקיימים במכון, המלצות לגבי המקומות שבהם כדאי לבקר, מפה וחוברת של המכון. במקום יש גם קפטריה וחד נות למזכרות. נוסף על כך, מרכז המבקרים נגיש: יש חניה לנכים, שירותים מותאמים לנכים, עם מאחזי יד ומרווח מתאים למעבר מכיסא גלגלים.

בית חיים ויצמן

בית הנשיא חיים ויצמן, נשיאה הראשון של מדינת ישראל, שוכן במרחק של כ-500-700 מטר ממרכז המבקרים

מכון ויצמן למדע הנו מכון למחקר בעל שם עולמי. בו מרוכז גרעין המחקר המדעי בישראל וממנו יוצאות הבשורות המדעיות, בשיתוף פעולה עם מכוני מחקר אחרים בארץ ובעולם, אל שדות המדע השונים: פיזיקה, ביולוגיה, מחקר המוח, ביולוגיה, כימיה, ביוכימיה, מתמטיקה ועוד. אך מעבר לכך, מכון ויצמן למדע הנו אתר תיירותי מעניין ומגוון.

איך מגיעים

אפשר להגיע למכון ויצמן בתחבורה ציבורית. תחנת הרכבת של רחובות שוכנת בצמוד לגדר מכון ויצמן, אך מומלץ ביותר להגיע בהסעה מאורגנת לקבוצה. כך מובטח סיוור מהנה וממצה.

השער הראשי

השער הראשי נמצא על דרך הכניסה המרכזית לרחובות מכיוון צפון. זהו שער אבן גדול המשמש לכניסה לתחומי הקמפוס לכלי רכב ולהולכי רגל. יש כניסה לאוטו-בוסים ולרכב תיירותי וכן לכלי רכב להסעת נכים. קיימת אפשרות להיכנס דרך השער ברגל או בכיסא גלגלים. כדאי לתאם מראש את הביקור, בעיקר לצורך ביקורי קבוצות.

רמת קושי: המסלול מתאים לבודדים ולקבוצות ואינו מומלץ לילדים מתחת לגיל 7.

נגישות לבעלי מוגבלויות: המסלול מתאים ליושבים בכיסאות גלגלים, למוגבלי הליכה ולבעלי מוגבלויות בשמיעה ובראייה.

משך הטיול: קיימים כמה סוגי סיורים במקום, החל בסיור בן שעה וכלה בסיור הנמשך ארבע-חמש שעות, הכולל פעילות בגן המדע על שם קלור.

ציוד נדרש: כובע ומים.

העונה המתאימה לטיול: בכל ימות השנה.

צילומים: מכון ויצמן למדע

יש שבילים סלולים ללא מדרגות. רוב השבילים מתוחמים על ידי אבני שפה. כל הירידות למעברי כבישים מונמכות ומותאמות לתנועת אנשים הנעזרים בכיסאות גלגלים. קיימים ספסלים ומקומות למנוחה לאורך הדרך. אין שילוט מותאם ללקויי ראייה. שירותים המותאמים גם לנכים עם מאחזי יד ומקום מרווח לצד האסלה נמצאים במרכז המבקרים, בבית חיים ויצמן ובגן המדע ע"ש קלור.

כוח ידיים או יכולות פיזיות אחרות. נוסף על כך, יש במקום הדרכה שמומלץ מאוד להיעזר בה.

נגישות כללית באתר

כאשר מגיעים לבקר באזור יש להביא בחשבון את המרחק הלא קטן שבין האתרים בתוך מכון ויצמן. עם זאת, לכל מקום אפשר להגיע בהסעה ולכל אורך המסלול מהשער הראשי, דרך מרכז המבקרים, בית חיים ויצמן וגן המדע,

גן המדע על שם קלור

בלב מכון ויצמן שוכן גן המדע על שם קלור. אתר זה הנו מוזיאון ייחודי לשעשועי מדע הפועל תחת כיפת השמים וממחיש עקרונות מדעיים וטכנולוגיים. בגן מתקנים שונים המדמים פעולות פיזיקליות מגוונות, בהם מתקן המדמה את גלי הים, מתקנים העובדים על בסיס קול ואור ודרך העברתם ועוד. רובם הגדול של המתקנים נגישים ליושבים בכיסאות גלגלים. בחלק מהמתקנים נדרשת הפעלת

ממרומי מצוק הכורכר

הוא מצטייר כאי של שקט בתוך המרכז הסואן ומציע נוף מרהיב אל הים
ופיסת היסטוריה מהתקופה הצלבנית. גן לאומי אפולוניה הוא מקום אידיאלי
לטיול יומי נינוח

מאת חגי יוחנן

במרכז הארץ, מצפון להרצליה פיתוח, נפתח לאחרונה גן לאומי אפולוניה. הגן הוא למעשה עיר צלבנית אשר חלקים ממנה נחפרו בשנים האחרונות. האתר אפולוניה הוכרז בספטמבר 2003 על ידי "World Monuments Watch" כאתר עולמי בסכנת הרס, והוא אחד ממאה אתרים שהוכרזו בשנה זו. רשימת האתרים כוללת אתרים כמו החומה הגדולה, העיר בוצרה בסוריה ועוד רבים ומכובדים.

בגן עוברים שני מסלולי סיור לא ארוכים: האחד שביל הים, שנצמד לתוואי המצוק ומייר עד למיטיבי לכת, והאחר מיועד למתקשים בהליכה ולכן הוא שומר על קו גובה אחיד. הגן מצטייר כאי של שקט ושלווה בתוך המרכז הסואן, ומזמין סיור נינוח של בוקר-צהריים. משך סיור ממוצע הוא כשעה, ואפשר לערוך אותו עצמאית. בכניסה מצטיידים בדפדפן אתר ונעזרים בשילוט המיוחד לגן זה. בגן פזורים אלמנטים ארכיטקטוניים שונים, אך שניים מהם מהווים את עיקר הביקור באתר: וילה רומית מסוף המאה הראשונה ותחילת המאה השנייה לספירה ומבצר צלבני. את הווילה אפשר לראות מנקודת התצפית,

שם מוצב שלט ובו שחזור תלת ממדי של המבנה. מרשים במיוחד הוא המבצר הצלבני אשר שוכן במרומי מצוק הכורכר ומשקיף על הים מגובה 30 מטר. מרפסת התצפית שבראשו היא מהמרהיבות בארץ, והיא משקיפה על קו החוף מחדרה בצפון ועד לאשדוד בדרום. מבצר זה נבנה ב-1241 וחרב בשנת 1265, והנו עדות מרשימה לעוצמתה של העיר. הוא מוקף חפיר רחב ידיים, ובתוכו אפשר לראות את החדרים השונים ולהתרשם מאוסף אבני הבליסטרא.

איך מגיעים

כדי להגיע לגן לאומי אפולוניה יש לצאת מכביש החוף בצומת כפר שמריהו. פונים לכיוון הרצליה פיתוח (מערבה), ובכיכר השנייה פונים ימינה ונוסעים עד סוף הכביש. לאורך הדרך יש שילוט. מאחר שהמסלול אינו מעגלי, כדאי להשאיר רכב אחד בגן לאומי אפולוניה כדי להקפיץ את הנהגים לאיסוף כלי הרכב. מגרש החניה נסגר בשעה 17:00.

מסלול אפולוניה וחוף השרון

תחילת המסלול בגן לאומי חוף השרון. מכביש החוף (כביש מס' 2) פונים לכיוון המרכז המסחרי שליד קיבוץ שפיים. בכביש הפנימי של

המרכז המסחרי פונים צפונה ומגיעים לכיכר. מיד אחר כך פונים מערבה. הכביש הופך לדרך עפר המגיעה עד לגדר גן לאומי חוף השרון. כשמגיעים לגדר, נוסעים בדרך עפר דרומה, במקביל לגדר, עד לרחבת החניה שממול לשער הכניסה. בכניסה לגן תמצאו את דפי ההסבר למסלולי הטיול השונים. הגן, אשר הכניסה אליו ללא תשלום, מתוחזק על ידי קבוצת נוער מקיבוץ שפיים. בגן מתפתלים להם שבילים שונים אשר יקחו אתכם מחווית טבע אחת לשנייה.

נתחיל את סיורנו בשביל המסומן באדום. שביל זה ייקח אותנו אל התצפית לכיוון החוף. משטחי ריצוף מעץ מאפשרים להגיע עד לשפת המצוק. נמשיך את הסיור במסלול המעגלי, ובדרך נבחין בצורות שונות של סלע הכורכר. באמצע אוקטובר המקום דל מבחינת פריחה, אך לעתים אפשר להבחין באחרוני החצבים שפורחים בגן, וגם בחבצלות שמעטרות את הדיונות בלבן. נמשיך בשביל האדום עד למפגש עם שביל המסומן בשחור - שביל האירוסים.

נקצר לכיוון שביל הצבאים המסומן בכחול, ואולי אם נהיה בני מזל נוכל לראות צבי אחד או שניים.

צילומים: ארכיון רשות הטבע והגנים

רמת קושי: מומלץ לבודדים ולמשפחות.

נגישות לבעלי מוגבלויות:

הטיול מתאים ליושבים בכיסאות גלגלים, למוגבלי הליכה וללקויי שמיעה.

משך הטיול: תלוי במסלול.

שעות הפעילות: 17:00-8:00.

הגן נסגר למבקרים בשעה 16:15.

ציוד נדרש: מים, מזון, כובע.

העונה המתאימה לטיול:

אביב, קיץ, סתיו.

כורכר כבוש, וברוב השבילים השפה מוגבהת מאבן הריסות. שביל אחד היורד לים הנו בעל מדרגות ואינו נגיש. עם זאת, האתר מצוי בשלבים סופיים של הכנת שבילים נגישים גם לכיסא גלגלים. נקודה בעייתית היא הכניסה למבצר: סף הכניסה מוגבה ומצריך עזרה במעבר על פניו. אפשר להגיע עם כלי הרכב לחניה הקרובה למבצר, אך יש לתאם כניסה בקופת הגן.

רומי הדונג'ון - מגדל העוז של המבצר. נמשיך בעזרת הסימון של שביל ישראל ונגיע לכפר דייגים קטן. מיד לאחר מכן ניתקל בשלט לגן לאומי אפולוניה. נטפס בשביל העולה לכיוון הגן עד לכניסה, שם נסדיר את כניסתנו (הכניסה לגן בתשלום), ונצטייד בדפי ההסבר של האתר. אחרי מאמץ ההליכה נירגע בגן היפה. נביט אל שרידי הוויילה הרומית ונסיים את הטיול במבצר הצלבני המרהיב שצופה אל הים.

נגישות כללית באתר

באתר פינת פיקניק נגישה. חניית נכים מסומנת וצמודה לפינות הישיבה, יש התאמות מיוחדות של השולחן כך שאדם על כיסא גלגלים יוכל לשבת בנוחות. ספסלי הישיבה מותאמים ומאפשרים נוחות מקסימלית לאנשים עם מוגבלות בהליכה. הפינה ממוקמת סמוך לכביש נוח המאפשר לנכים לנוע ביתר קלות וכך ליהנות עם בני משפחתיהם מהנוף המדהים ומערכי המורשת. כרגע אפשר לטייל עם עגלות נכים במסלול העליון בלבד. השבילים באפולוניה אינם מונגשים אבל אפשריים לגישה מי שיש לו מוגבלות בהליכה. שבילי ההליכה עשויים

וכמובן איך אפשר להגיע לגן זה ללא ביקור ב"חליקס" - אתר המועדף על ידי הילדים. זו מחצבת חול ישנה אשר קירותיה תלולים והיא מאפשרת לגלוש מראש המדרון. ננצל את סוף המסלול למנוחה קצרה באזור הפיקניק ונמשיך את מסלולנו לכיוון חוף הים. נצא מהשמורה לכיוון צפון, לאורך הגדר, ונמשיך עם השביל עד לירידה לכיוון חוף געש. כשנגיע לחוף הים נצטרף לסימון החדש של שביל ישראל (להזכירכם: לבן, כחול, כתום). הכיוון הוא דרומה. לאורך החוף נעבור מפצוצונים טבעיים ונלך תחת מצוק כורכר מרשים שמתנשא לגובה 30 מטר מעל לים. שימו לב לא לנסות ולהתקרב אל המצוק יתר על המידה, שכן יש מדי פעם התמוטטויות וגלישות של המצוק, ובשום מקרה אל תנסו לשבת ממש מתחתיו. כמו כן, שימו לב למצב הים, כיוון שבגאות וכאשר הים סוער אין אפשרות לעבור לאורך כל החוף, היות והגלים מגיעים עד למרגלות המצוק. במפרץ האחרון כבר אפשר להבחין בשרידי המבצר המרהיב של אפולוניה. נמשיך ונעבור דרך המעגן של המבצר הצלבני. נביט מקרוב אל שרידיו האימתניים של המבצר אשר נפלו לים. אפשר לראותם ממ

מינגינת המעדות

משחקי אור וצל על מגוון צבעי הקרקע, רישומים עתיקים
חקוקים בסלע ומופעים מוזיקליים הם רק חלק מהחווייה. המסלול
העובר דרך המערות של בית גוברין מחזיר אותנו לימי קדם

והקרו לשיקום מחצבות. השביל עובר דרך שרידי מערת פעמון שהתמוטטה, היוצרת מסגרת יפהפייה לנוף הנפרס. בדרך נתוודע לקאק - מן עורב, הקטן מבין מיני העורבים, שקולות הקריאה שלו חודרים לכל אוזן. רשות הטבע והגנים אף הקדישה לקאקים שלט מיוחד.

סוד המערות

כדאי לשים לב למרקמי הקרקע של סלע הקירטון הרך. סלע הקירטון הוא סודן של המערות, והוא שימש חומר בנייה לערים באזור ובמישור החוף. חציבתו של הקירטון קלה, והיא נעשית בשיטת "חפירת פעמון": חציבה מפתח צר שדרכו הוצאו חומרי החציבה והרחבת החציבה ככל שיורדים פנימה. לצורת חציבה זו כמה מטרות: להבטיח שהמערות לא יתמוטטו, למנוע את התייבשות הגיר ולכוון את החופרים במתאר ברור. המערות נחצבו בתקופה הביזנטית והערבית הקדומה, במאות השביעית עד העשירית לספירה. במערכת המערות שאליהן נגיע אפשר לראות את שלבי החפירה ואת הסימנים שהשאירו החופרים, נוצרים דוברי ערבית.

תל מרשה

באזור תל מרשה, הנמצא אף הוא בתחומי הגן הלאומי, ומשופע במערות מסתור שונות, הוכשרו מקומות חניה לנכים. הגישה למוגב לי הליכה או ליושבים בכיסאות גלגלים קשה מאוד ואינה מומלצת, אך בהחלט מומלץ לטייל במערות עם לקויי ראייה. אפשר לגעת בקירות מערת הקולומבריום, ששימשה לגידול יונים, ובמערת בית הבד ותחנת הקמח, שבהן אפשר ללמוד על הדרך שבה הופקו שמן וקמח בתקופה הקדומה.

מערת הפעמון

בכניסה לגן הלאומי בית גוברין נבקש להגיע למערת הפעמון. השומרים בכניסה יכוונו אותנו לדרך הפונה שמאלה, אשר בה ניסע עד השילוט המפנה למערת הפעמון. על השלט עצמו סימון קטן המודיע על נגישות לנכים במקום.

לצילי הקאק

באתר שביל בטון שעליו נוכל לנוע בקלות אל מערת הפעמון וממנה. במקום מוצב שלט המציין כי האזור הונגש לנכים על ידי רשות הטבע והגנים, הביטוח הלאומי

טיולנו מתחיל באזור המרכז. נצא בכביש לכיוון ירושלים עד צומת שער הגיא, שבו נפנה לכיוון בית שמש. האזור משתרע מעמק איילון דרך בית שמש, לכיוון עמק האלה ובית גוברין, ומשופע בסיפורי המקרא. נעבור בעמק איילון, שבו נאמר המשפט המפורסם "שמש בגבעון דום וירח בעמק איילון" בעת מלחמתו של יהושע בחמשת מלכי האמורי. באזור בית שמש נחלוף על פני היישובים צרעה ואשתאול - מקום לידתו ופעולתו של שמשון הגיבור. בהמשך הדרך, לאחר שנחלוף על פני העיר בית שמש, נגיע לצומת עמק האלה. כאן התרחש הקרב של דוד וגוליית. נצפה לעבר פתחת עמק האלה ונוכל לדמיין בקלות את צבאות ישראל והפלשתים חונים אלה מול אלה ואת דוד הנער הקם להילחם בגוליית הענק הפלישתי. על הגבעות שממערב לנו מתנשא תל עזקה, ובו מערכת של מערות מסתור שבהן הסתתרו אנשי בר כוכבא בתקופת המרד ברומאים. המשך הדרך מוביל אותנו לבית גוברין, גן לאומי הכולל את הערים מרשה ובית גוברין. בטיולנו נתמקד בבית גוברין ובעיקר במערת הפעמון.

צילום: ASAP/shutterstock

צילום: יח"צ משרד התיירות

בית גוברין

כאשר נצא משטח הגן הלאומי נראה מולנו שטח חפירות ארכיאולוגיות. כאן מתגלים שרידיה הקדומים של העיר בית גוברין. במִקום גם אמפיתיאטרון. הגישה לנכים במקום עדיין לא הוסדרה באופן מלא.

נגישות כללית באתר

באזור יש מגרש חניה לכלי רכב פרטיים ול־אוטובוסים. במגרש החניה מוגדרים מקוֹר מות חניה לנכים ומהם מוביל שביל סלול עם רמפה קטנה בשיפוע של 10% לרחבת הכניסה שלפני המערה.

גם לצד המדרגות המובילות לאתר הותקנה רמפה בשיפוע של 10%-15%. לצד הרמפה מעקה המתאים גם למוגבלי הליכה. במרכז הרמפה סיבוב על פי התקן.

ליד מגרש החניה יש אזור פיקניקים מוצלח. במתחם שליד המערה הצידונית יש חניות לנכים וכן שולחנות פיקניק המותאמים ליושבים בכיסאות גלגלים.

בכניסה לרחבת הכניסה למערות, על יד המזנון, יש מבנה שירותים. תא אחד מסוֹר מן כמותאם לנכים. בתא זה יש מקום מרווח ליושבים בכיסאות גלגלים אך אין מאחזי יד או תמיכה אחרת. הכיור גבוה ואינו תקני.

בכניסה למערכת המערות הראשית, הנגיִשה גם ליושבים בכיסאות גלגלים, נתב־קש לחבוש קסדת מגן. הקסדות הצהובות נמצאות במכל שליד הכניסה. יותר משהן מגונות מפני אבנים מידרדרות הן מסוככות מפני לשלשת היונים והציפורים האחרות המתעופפות במערות.

נמשך ונתקדם על השביל ונחזה במשחקי האור והצל על מגוון צבעי הקרקע. המחזה מרהיב, ושכבות הקרקע נפרסות לפנינו כספר פתוח.

כדאי לבדוק את האקוסטיקה במערות. רשות הטבע והגנים מקיימת מופעים מוֹזיקליים במערות, והאקוסטיקה המדהימה הופכת כל קונצרט כזה לחוויה מוזיקלית מיוחדת במינה.

מומלץ לעשות את כל הסיבוב על השביל העובר במערות. נגלה צבעים שונים ואף רי־שומים חקוקים בסלע שהשאירו לנו חופרי המערות.

המערה הצידונית

כשנצא משטח הפיקניקים לכיוון הכביש נראה שילוט המכוון למערה הצידונית. ליד המערה הצידונית יש רחבת חניה וחנוּת מוֹרות. למתחם יש גישה ליושבים בכיסאות גלגלים, אך לא למערה עצמה.

רמת קושי: המסלול מתאים למשפחות ולקבוצות. מומלץ לטייל עם מדריך.

נגישות לבעלי מוגבלויות:

הטיול מתאים ליושבים בכיסאות גלגלים, למוגבלי הליכה ולבעלי מוגבלות בשמיעה וכן למשפחות עם עגלות ילדים.

משך הטיול: שלוש-ארבע שעות.

ציוד נדרש: כובע ומים.

העונה המתאימה לטיול: כל

השנה, בעיקר באביב ובסתיו.

הקסם של עין חמד

על רקע נוף הרי ירושלים, לאורך אפיק נחל כסלון, מחכה לכם גן לאומי עין חמד. באתר הפסטורלי תוכלו ליהנות ממסלול העובר דרך מדשאות ועצי דולב, בריכות אבן טבעיות ומבצר צלבני דו קומתי, ובתקופות גשומות במיוחד אף לחזות במפלי מים יפהפיים

העברי של האתר, עין חמד, ניתן לו כדי לשמר את משמעות השם הלועזי ולשקף את אופיו.

אף שהשרידים הבולטים ביותר להתיישבות באתר הם מהתקופה הצלבנית, נראה כי ההתיישבות כאן קדומה בהרבה. בתחומי הגן נמצא קבר מימי בית שני אך לא נמצאו שרידי יישוב מאותה תקופה. למרות זאת קשה להאמין כי מתיישבי האזור באותם הימים, שעיקר פרנסתם התבססה על חקלאות, דילגו על סדרת המעיינות המפכים בערוץ הנחל.

עין חמד שוכנת לצד דרך רומית עתיקה היוצאת מאמאוס (כיום פארק קנדה), מטפסת לאורך מדרונו של נחל אילן עד לאבו גוש - ומשם אל הקסטל, מוצא וגבעת שאול בירושלים. הדרך חיברה את אזור השפלה עם אזור ההר. עין חמד נמצאת במקום נמוך שאינו שולט על הדרך, אך בעבר היוותה נקודה חשובה בשל מקורות המים המפכים בה. דרך זו שימשה מאז חר יותר גם את הצלבנים. ב-1869 סללו הטורקים את הדרך המשמשת מאז כציר התנועה הראשי לירושלים.

עיות ומעשה ידי אדם. אם העונה גשומה במיוחד, המים ממשיכים לזרום גם בקיץ. בצמוד לנביעות, שבעבר היו נחל איתן עם "בריכת שחייה", נמצא מבצר צלבני דו קומתי מרשים שקירותיו החיצוניים יוצרים חומה חזקה. במבצר השתמרו היטב חצר פנימית ושני אולמות גדולים.

בעקבות מסעות הצלב

האתר נמצא על כביש מס' 1 (תל אביב ירושלים) מדרום למחלף חמד. כשבעה ק"מ ממערב לירושלים, בין שלוחת שורש לשלוחת צובה. בשטח קיימות מדרגות חקלאיות והרבה עצי חורש טבעי. חלק גדול מהמתחם מטופח בארץ פנ קבוע עם מדשאות ועצי צפצפה גדולים. עין חמד נזכרת במקורות מהמאה ה-12, תקופת מסעי הצלב, שם מופיע המקום בשמו הלטיני "אקווה בלה" - מים יפים. ממחקר שנערך ב-1986 קבעו הארכיאולוגים שהמבצר הצלבני נבנה בתקופת מלכותו של פולק מאנז'ו בשנים 1140-1160, במקביל להקמת המבצרים בצור בה ובאמאוס, והיה תחת אחריות מנהלית של המבצר בצובה (בלמונט). הערבים שימרו שם זה בשיבוש קל - "ח'רבת איקאבלה", ושמו

הרי ירושלים, שהנם חלק מהרי יהודה, תחומים על ידי "הקו הירוק" בצפון ובדרום, על ידי העיר ירושלים במזרח ועל ידי עמקי התלם, למרגלות הכפיפה החזקה של הרי יהודה במערב. בנוף הרים אלה טבועות תרבויות קדומות של ארץ ישראל, בהן החקלאות המסורתית של אזור ההר, הכרית ללדת שטחים גדולים של מדרגות חקלאיות ומערכות שלחין הסמוכות על המעיינות הפזורים. נוסף על ערכם ההיסטורי והתרבותי יש באזור מערכות טבעיות חשובות ושטחים פתוחים נרחבים יחסית, בקנה מידה של המרכז הצפוני בישראל. גן לאומי עין חמד נמצא באזור הרי ירושלים, ומשתרע לאורך אפיקו של נחל כסלון.

אקווה בלה

ברחבי הגן הלאומי מפכות כמה נביעות ששימשו כבסיס לחקלאות מסורתית עוד בימי קדם. כיום יוצרות הנביעות פינת חמד קסומה של נוף פסטורלי ושליו, ובעונת החורף סוללים המים את דרכם בסדרה של מפלונים לאורך ערוץ הנחל, בין מדשאות ועצי דולב, ועד לבריכות אבן טב-

צילום: דורון נסים - רשות הטבע והגנים

צילום: דורון נסים - רשות הטבע והגנים

צילום: עומרי גל - רשות הטבע והגנים

ניצול משאבי טבע

בכניסה לעין חמד, על גבעה, ניצב בית מוקף כרמים ומטעים. זוהי "נחלת יצחק", על שם בעליה, יצחק פלר. ב-1936 היא שימשה מקום אימון של יחידת "הנוד" של ההגנה, בפיקודו של יצחק שדה, ובשנים 1937-1938 שכנה במקום "פלר" גת הכביש" של אצ"ל. בגן אפשר לראות דוגמה טובה של פיתוח בר-קיימא: ניצול משאבי טבע תוך שמירה על ערכי טבע. כפי שכבר צוין, יד האדם ניכרת באזור עוד מימי קדם. החקלאים שהתיישבו באזור בנו את הטרסות, אותן מדרגות האופייניות כל כך לנוף הרי ירושלים והמצוות גם בתחומי הגן. המדרגות מהוות פתרון מושלם לבעיות שמציב האזור בפני החקלאי, ובהן פינוי אבנים מהחלקה והשיפוע התלול של המדרון. בניית המדרגות משפרת גם את קליטת המים בקרקע ומונעות סחף. יד האדם ניכרת גם במעיינות רבים שבסביבת ירושלים. למעשה כמעט בכל המעיינות באזור אפשר להבחין בפעילות שמטרתה "שיפור הנביעה הטבעית". פעולות חציבה ואיגום נעשו גם

במעיינות המפכים בתחומי הגן הלאומי ונועדו לשפר ולהסדיר את נביעת המים לצורכי השקיה ושתייה. ראשית, הטרסות והנביעות מצריכות טיפול וטיפוח, אך מעבר לכך יש צורך בשמירת משק המים של הגן. רוב המטיילים אינם מודעים לכך, אך המפלים הקטנים ובריכות המים נוצרו על ידי האדם. כיום אמנם יש זרימה קטנה מאוד ולא מספיקה על מנת להשקות את הגן, אך בעבר נהגו להשקותו ממי הנחל הזורם. אם עונת החורף הקרבה תהיה גשומה מספיק, אפשר יהיה לשוב ולהשתמש במי הנחל לטובת השקיית הגן.

נגישות כללית באתר

חניית נכים מסומנת במקום. לכל אורך הגן קיים שביל נגיש למוגבלי הליכה ולעגלות, העובר לאורך הגן וכולל בתוכו שולחנות פיקניק נגישים. בעלי מוגבלויות בהליכה יכולים לבקר במבצר ולבלות עם המשפחה בשולחנות פיקניק ובמגרשי משחקים מותאמים. נוסף על כך, באתר קיימים שני תאי שירותים נגישים לבעלי מוגבלויות.

רמת קושי: טיול המתאים

לכל המשפחה.

נגישות לבעלי מוגבלויות:

המסלול מתאים ליושבים בכיסאות גלגלים, לבעלי קשיים בהליכה, ללקויי ראייה וללקויי שמיעה.

משך הטיול: שעתיים-שלוש שעות.

ציוד נדרש: חובה לקחת כובע ומים במידה מספקת.

העונה המתאימה לטיול: כל השנה.

אל ארץ האבות

הנופים עוצרי הנשימה והאינסופיים של הנוג, בשילוב סיפורי מורשת, שרידי ההתיישבות העתיקה ומגוון פעילויות חווייתיות, יוצרים מסלול מרתק וייחודי לילדים ולמבוגרים

מבנה הבאר רבובה אשר מימיה נקנו על ידי המתיישבים היהודים במצפה גבולות. בהמשך אפיק הנחל נראה מאגר מים המנקז ואוסף את מי השיטפונות ומשקה את המטעים באזור. לקראת סיומה של הדרך נראה גשר תלוי שנבנה במקום ומאפשר מעבר רגלי לצד השני של הנחל שבו נמצאים שרידי חווה חקלאית עתיקה מהתקופה הרומית ביזנטית. הגשר צר, וקיימים מרווחים בין הקרשים המרכיבים אותו. קיימת אזהרה שהגשר אינו נגיש ליושבים בכיסאות גלגלים. בקצה דרך הבשור נמצא מגדל תצפית גדול - מגדל צאלים, המשקיף לאורך כל דרך הבשור ומרחבי הנוג. העלייה למגדל במדרגות תלולות, ולאורכן יש מאחז יד.

פעילויות נגישות

כאשר נצא מדרך הבשור, נתחבר לכביש 222 ונמשיך לכיוון צפון מערב עד לחיבור עם כביש 232 הנונה צפונה. נמשיך עם כביש 232 כ-3 ק"מ, ונגיע לצומת מגן שבו נפנה אל הכניסה לקיבוץ. בקיבוץ מגן נוכל לבקר בגן חיות קטן הנקרא "zoo חוויה", ובו יכולים הילדים ללטף בעלי חיים. המקום מתאים מאוד ללקויי ראייה ולעיוורים. בכניסה לגן החיות יש מדרגה קטנה. מצע הקרקע לא מהודק,

לכיוון צומת סעד, נפנה בכביש 25 לכיוון צומת עלומים ונעלה על כביש 232 לכיוון הקיבוצים - עלומים ובארי. בתקופת הפריחה, בדרך כלל בחודשים פברואר-מרץ, קשה להתעלם ממרבדי הכלניות שמשכיבים. בתקופה היבשה יותר נוכל לעבור באתרי התיירות שסביב קיבוץ בארי: אתר נח'ביר - הנקודה שבה התיישבו אנשי קיבוץ בארי, ויד אנז'ק - שהוקמה כאנדרטת זיכרון לכוחות הבריטים והאוסטרלים שלחמו פה במלחמת העולם הראשונה.

נמשיך ונעבור את צומת רעים, ובצומת ג'מה נעלה על כביש 242 לכיוון עין השלושה ונירים, ונעצור לביקור קצר בחורבת בית כנסת עתיק שבמקום. המבנה נגיש ליושבים בכיסאות גלגלים.

מכאן נמשיך ונעלה על כביש 241, ונרד ממנו בדרך המסומנת לדרך הבשור (לפני פארק אשר כול). בדרך הבשור נהנה מנופי הנחל החורץ את המרחב השטוח ונראה את גשר המסילה הישן שעליו עברה מסילת הרכבת שהוקמה על ידי הבריטים במלחמת העולם הראשונה. נעבור ליד תל שרוחן - בתל ממצאים מהתקופה הכנענית ועד לתקופה הרומית, ונמשיך אל תל צואווין - שבו שרידים של יישוב מתקופת הברזל הראשונה.

בהמשך שדרות עצי אשל גדולים ושרידי הכפר הבדואי הגדול רואיבה. על הדרך נמצא את

טיול זה לוקח אותנו אל המבוא לארץ האבות - הנוג. אזור צפון מערב הנוג חלק בלתי נפרד מסיפור עבודת האדמה בארץ, מימי אברהם ויצחק, שישבו לרעות את צאנם בנחל גרר. המקום מלווה בסיפורי המים מחפירת הבאר, בבאר שבע, דרך סיפורי העברת המים לנוג בראשית ההתיישבות ועד למערכות הזרמת המים והשקיה בימינו.

תחילת ההתיישבות העתיקה הייתה סביב נביעות המים בנחל הבשור. סביב הנחל ולאורך דרך הבשור נמצאו שרידי יישובים מהתקופה הכלכליתית, תקופת הברזל, התקופה הרומית המאוחרת, התקופה הביזנטית והתקופה העותמנית.

הנוף הפתוח ועוצר הנשימה של שדות מעובדים, שטחי בור המלאים במרבדי פרחים בתקופת האביב, שרידי ההתיישבות העתיקה וההתיישבות החדשה, אתרי קרבות היסטוריים אך בעיקר הנופים והמרחבים האין סופיים מהווים מוקד המשיכה העיקרי לנוג המערבי.

מרבדי כלניות

נצא מהמרכז דרומה לכיוון אשקלון, בדרך החוף. נמשיך עד צומת יד מרדכי - כאן נעצור להתרעננות ולארוחה קלה ונמשיך לכיוון שדרות. ניסע

צילום: shutterstock / ASAP

צילום: יח"צ משרד התיירות

רמות קושי: טיול המתאים לכל המשפחה.
נגישות לבעלי מוגבלויות: המסלול מתאים ליושבים בכיסאות גלגלים, לבעלי קשיים בהליכה, ללקויי ראייה וללקויי שמיעה.
משך הטיול: כשמונה שעות.
ציוד נדרש: כובע ומים במידה מספקת.
העונה המתאימה לטיול: חורף, אביב וסתיו.

מדרגות לכניסה הראשית. בכניסה דלת אוטר מטית רחבה, התנועה במרכז נוחה, המעברים רחבים. במקום שירותים מותאמים עם אפשרות מעבר מכיסא הגלגלים, וכן מאחזי יד.

אנדרטת החץ השחור

כשנצא משדרות, ממתחם מועצת שער הנגב, נתחבר לכביש 232 לכיוון דרום. לאחר כ-3 ק"מ נגיע לצומת שער הנגב שבו מתחבר כביש 232 עם כביש 34. נפנה ימינה ומיד שמאלה כדי להמשיך ולהישאר על כביש 232 לכיוון קבוץ מפלסים. נעבור את הכניסה לקיבוץ, ולאחר כ-1 ק"מ נראה את החץ המפנה אותנו לבית שביתת הנשק ולאנדרטת החץ השחור. זהו אתר הנצחה מהיפים בארץ, המנציח 11 פעולות של יחידת 101 וחטיבת הצנחנים בשנים 1953-1957.

נגישות

במקום נעשתה עבודת הנגשה נפלאה הכוללת מקומות חניה לרכב נכים, שביל מסודר המגיע לכל פינות האתר, כיתוב מובלט היכול לסייע ללקויי ראייה, הסבר קולי הניתן בלחיצת כפתור, וכן שולחנות פיקניק מותאמים ושירותים.

גלים. הבריכה בעלת דופן גבוהה מאוד, ויש לעלות במדרגות כדי להיכנס. מבנה החמאם אינו נגיש ליושבים בכיסאות גלגלים.

מצפה גבולות

ביציאה מדרך הבשור, נתחבר לכביש 222, נמשיך לכיוון צפון ולאחר כ-5 ק"מ נגיע לצומת הפונה לקיבוץ גבולות. במצפה מתקיימות הפעלות לילדים ולמבוגרים. הפעילויות מגוונות: בנייה בלבני בוץ, אפיית לחם ומשחק עם תלבושות מהתקופה.

נגישות

פני הקרקע והשבילים באתר עשויים מאפר מהודק, וכשיווד גשם הופכים השבילים לעיסת בוץ ואינם מאפשרים תנועה ליושבים בכיסאות גלגלים. במקום תא שירותים המאפשר כניסה ומעבר ללא מאחזי יד לשימוש הנעזרים בכיסאות גלגלים.

במקום נמצא מרכז שיקומי טיפולי הידרותרפי, הממוקם במתחם קריית החינוך בשער הנגב. המרכז כולל בריכות שחייה מחוממות, חדרי פיזיותרפיה, אולם פעילות, סאונות, מקלחות, חדרי עיסוי וקוסמטיקה. ליד הכניסה למרכז חניה מוסדרת לנכים, שממנה דרך טובה ללא

ומקשה את התנועה בכיסאות גלגלים. לפני כשנה הוקם בקיבוץ מרכז בשם "חוויה פלוס" - להעשרת הקשר המשפחתי, והוא מתמקד בפרויקטים חינוכיים-חברתיים. פתוח לקהל בשבתות וחגים (בימי חול - בתיאום). המרכז כולל משחקייה, חצר משחקים המותאמת לילדים עם מגבלות ומתקן משחקים משולב המותאם לתנועה בכיסא גלגלים. "חמשת החושים", אתר מומלץ גם כן, הוא מבוק יפהפה וייחודי מסוגו בארץ, ובו תחנות תחושה ומשחק מגוונות. מתאים גם לילדים בעלי ליקויי ראייה ולעיוורים.

קיבוץ צאלים

כשנצא מדרך הבשור, נתחבר לכביש 222, נמשיך לכיוון דרום ולאחר נסיעה קצרה נגיע לצומת צאלים. כ-1 ק"מ אחרי הצומת נמצאת הכניסה לקיבוץ צאלים. בקיבוץ נמצא אטרקציות רבות: חמאם - בריכה וג'קוזי של מים תרמורמינרליים, סאונה יבשה ובריכות שחייה, פאב מעוצב ויחידה, מגוון אפשרויות לסעודה בקיבוץ ומחוצה לו ומאהל בדואי ענק.

התנועה בקיבוץ קלה, כל השבילים סלולים ומהודקים, בכניסה לחמאם מדרגות תלולות. בתוך המבנה יש אפשרות תנועה בכיסא גל-

נופי מירש

מסע בעקבות תרבות הבדואים, מפגש עם אחת מהקהילות היהודיות העתיקות והקטנות ביותר בעולם וביקור במטוסי הוותיקים של חיל האוויר הם רק חלק ממה שמציע לכם המסלול המרתק של צפון הנגב

מרכז ג'ו אלון

בצפון הנגב, כשעה ורבע נסיעה מתל אביב, באזור מדברי, עשיר בשרידים ארכיאולוגיים, ממוקם מרכז ג'ו אלון - מרכז לימודי לידיעת הארץ ולהכרת דרום השפלה, המתמחה בתרבות הבדואים. זהו שילוב ייחודי של אתר רב תחומי ובו מוזיאונים, מכון מחקר ומרכז מבקרים. ג'ו (יוסף) אלון, שעל שמו המוזיאון, היה ממייסדי חיל האוויר הישראלי וממקימי בסיס חיל האוויר בחצרים. אלון נרצח בשנת 1973 בפתח ביתו במרילנד שבארצות הברית.

כדי להגיע לאתר ניסע דרומה על כביש בית קמה-באר שבע (כביש 40). כ-2.5 ק"מ מדרום לצומת בית קמה נפנה בצומת דבירה לכיוון הקיבוצים דביר ולהב (כביש 3255). נחלוף על פני דביר ונגיע לכביש הגישה ליער להב, שם ממוקם המרכז. במקום הוקם המוזיאון לתרבות הבדואים, המכיל אוסף של מאות פריטים שני-אספו מרחבי הנגב וממחישים את אורח החיים האופייני לתרבות זו. הביקור מלווה בסרטים ובמוזיקה בדואית אותנטית. המבקרים עוברים מתצוגה לתצוגה, במסלול מעגלי, כדרך נדידת הבדואים ומחזוריות עונות השנה. בסמוך למרכז ניצב אוהל אירוח בדואי שבו אפשר ללמוד על חיי הבדואים ומסורותיהם.

נגישות

במגרש החניה מסומנים מקומות לחניית נכים. קיים שיפוע לעלייה לרחבת המוזיאון (השיפוע תלול, ויש צורך בעזרה). הקומה העליונה במוזיאון נגישה לתנועת כיסאות גלגלים. אל הקומה התחתונה מובילות מדגות בלבד, וליושבים בכיסאות גלגלים אין אפשרות לרדת אליה. חדרי ההקרה בבנין המרכזי נגישים לנעזרים בכיסאות גלגלים ולבעלי קשיים בהליכה. במוזיאון יש חדרי שירותים נגישים לכיסאות גלגלים, לגברים ולנשים. כמו כן, באתר שביל מתון היורד לכיוון הגלריה. אל אוהלי האירוח אפשר להגיע בדרך כורכר דחוסה. אין התאמה מיוחדת לחירשים או לעיוורים, אך אפשר להזמין מראש פעילויות שיתאימו להם.

מוזיאון גן התעשייה בעומר

כ-5 ק"מ מצומת שוקת לכיוון עומר ובאר שבע, על כביש מס' 60, נוכל למצוא את גן התעשייה, השוכן מול היישוב עומר. גן התעשייה נבנה על ידי התעשיין ואיש החזון סטף ורטהיימר, על פי מודל גני התעשייה בתפן ובתל חי, ומהווה "חוות אקלום" למפעלים חדשים. המוזיאון, בחלקו הפתוח, כולל תערוכת פיסול המתחלפת אחת

לשנה, ובחלקו הסגור כולל מרכז מבקרים ואולמות הקרנה. באולמות אלה אפשר לצפות בסרט תדמיתי על אודות פרויקט גני התעשייה של ורטהיימר ועל חזונו. במקום גם גלריה לאמנות שבה מוצגות תערוכות של אמנים ישראלים וכן חדרי יצירה לילדים ולנוער הכוללים פעילויות יצירה מודרכות.

נגישות

הנגישות בגן התעשייה, בעיקר ליושבים בכיסאות גלגלים, מעולה. למגיעים למקום בכלי רכב פרטי יש מקומות חניה מסודרים ברחבה, עם אפשרות עלייה למדרכה. לבאים באוטובוס או בכלי רכב גדול, אפשר להיכנס מהחניה למוזיאון ללא כל מגבלה. אולם ההקרה יכול לקלוט בו זמנית קבוצה של כ-15 איש בכיסאות גלגלים. הסרט המוקרן במקום כולל כתוביות ומוקרן בשפות שונות. הדרך במוזיאון הפתוח כוללת רמפה מתאימה בשיפוע של כ-10%, עם מאחזי יד. הגלריה לאמנות ממוקמת על מפלס אחד. הפעילויות בסדנאות מותאמות לנכים בהזמנה מראש. צוות מרכז ההדרכה של גן התעשייה עבר הכשרה לטיפול באנשים עם מוגבלויות. במרכז המבקרים ובגלריה לאמנות יש שירותים נגישים, עם מאחזי יד ומקום מרווח לצד האסלה.

צילום: יח"צ משרד התיירות

צילום: יח"צ המוזיאון הפתוח

צילום: יח"צ משרד התיירות

רמת קושי: הטיול מתאים לבודדים ולקבוצות, ואינו מומלץ לילדים מתחת לגיל 7.
נגישות לבעלי מוגבלויות: מומלץ ליושבים בכיסאות גלגלים, למוגבלי הליכה ולבעלי מוגבלות בשמיעה ובראייה.
משך הטיול: כשש שעות. תלוי בקצב הביקור.
ציוד נדרש: מומלץ לקחת כובע, מים ומזון.
העונה המתאימה לטיול: ינואר עד אפריל.

שם הפסל: "חיטה בברלין"

רחבה הכוללת יותר מ-150 מטוסים שלחלקם סיפורים מעניינים המשולבים בתולדות המדינה. אפשר לבקר באתר בבית מורשת חיל האוויר, אשר בו מוצגות תמונות מהווי החיל.

נגישות

ברחבת המוזיאון קיימים כמה מקומות חניה מסומנים לנכים. הכניסה נוחה למדי. התנר עה בשבילי המוזיאון קלה ומתאימה ליושבים בכיסאות גלגלים ולבעלי מגבלה בתנועה. על אף שטחו הגדול הוצבו במוזיאון כמה ספסלים במקומות שונים ומוצלים. בעת ביקור של לקויי ראייה ועיוורים אפשר לקבל הדרכה מיוחדת המאפשרת להם לגעת במוצגים שונים. העלייה למטוס שבו מוקרנים סרטים לקהל אפשרית גם ליושבים בכיסאות גלגלים, מאחר שבפתח המטוס הוצבה מעלית. אי אפשר להכניס בו זמנית למטוס זה יותר מ-3 אנשים בכיסאות גלגלים. במטוס שבו קיימת תערוכה אפשר לעלות בעזרת מסוע לכיסאות גלגלים הנע לאורך המד"רגות. חלק מהסרטים מלווים בכתוביות המאפשרות קריאה ללקויי שמיעה. במוזיאון שני תאי שירותים, עם מאחזי יד מרווחים לצד האסלה, המותאמים ליושבים בכיסאות גלגלים.

מוזיאון חיל האוויר בחצרים

בבסיס חיל האוויר חצרים, מערבית לבאר שבע, ממוקם מוזיאון חיל האוויר. המוזיאון מהווה מרכז לאומי שתפקידו לשמר את מורשת חיל האוויר, לחקור אותה ולהציגה לציבור. אפשר להגיע בתחבורה ציבורית באמצעות קווי אגד, באוטובוסים 370 (מת"א), 991 (מחיפה), 470 (מירושלים) או ברכבת ישראל. על הנוסעים ברכבת לרדת בתחנת באר שבע מרכז, הממוקמת בסמוך לתחנה המרכזית של העיר. משם אפשר לעלות על אוטובוס מס' 31 של אגד, ולבקש מהנהג לרדת במוזיאון חיל האוויר בחצרים.

מוזיאון חיל האוויר בחצרים מאפשר מפגש עם חיל האוויר הישראלי לדורותיו, וכולל אוסף מרשים של מטוסים ששימשו את החיל מימיו הראשונים ועד היום. במוזיאון קיימת גם תצוגה של כלים שונים אשר שימשו את החיל האוויר בפעולותיו השונות. המוזיאון נפתח לקהל בשנת 1991, וכיום מוסיף ומחדש מוצגים בקביעות. חלק מפעילויות המוזיאון נעשות בתוך המטוסים. כך למשל מטוס בואינג של חיל האוויר משמש כאולם להקרנת סרטים, והמטוס סטרטוקרוזר משמש כתערוכה למורשת החיל. כמו כן, במקום

המרכז למורשת יהדות קוצ'ין

כ-7 ק"מ דרומית לבאר שבע, על כביש באר שבע-דימונה (כביש 25) נמצא המושב נבטים ובו המרכז למורשת יהדות קוצ'ין, מהעדות העתיקות והקטנות בעולם. המרכז מציג את סיפור הקהילה היהודית שהתגבשה בתקופת קיומה של ממלכת קוצ'ין בקראלה שבדרום מערב הודו. במושב בית כנסת מרהיב ביופיו שהנו העתק של בית הכנסת הראשון בקוצ'ין, שנבנה ב-1568, ליד ארמון המהרג'ה. במוזיאון פריטים מקוריים מחייה של העדה, מיצג אור-קולי על מנהגי העדה ומסורתה וסיור מודרך.

נגישות

הנגישות במרכז המבקרים ובבית הכנסת טובה מאוד. ברחבת החניה אמנם אין מקומות חניה המסומנים לנכים, אך אפשר להגיע בקלות מכל מקום למרכז. האתר ממוקם על מפלס אחד, יש ספסלים וכיסאות לשירות מי שמתקשים בעמידה ממושכת. הסרט המוקרן במוזיאון הוא על גבי מסך גדול, וכולל כתוביות לטובת לקויי השמיעה. הדרך לבית הכנסת נגישה מאוד, כולל האולם עצמו. במרכז המבקרים יש שירותים מרווחים לנכים, אך הם אינם כוללים מאחזי יד.

מסלולי צפון

קריית שמונה
ראש הנקרה
פארק אכזיב
חמת גדר
טבריה

מסלולי מרכז

גן לאומי אפולוניה
תל אביב-יפו

רחובות
עין חמד
ירושלים
בית גוברין

מסלולי ירושלים ויהודה

קיבוץ מגן
באר-שבע
קיבוץ צאלים

מסלולי דרום

אילת